

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

3. september 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — direktiv 93/13/EØF — artikel 2, litra b) — begrebet »forbruger« — kreditaftale indgået af en fysisk person, som udøver advokatvirksomhed — tilbagebetaling af kredit sikret ved en ejendom tilhørende låntagers advokatkontor — låntager har den nødvendige viden for at vurdere, om et kontraktvilkår er urimeligt, inden undertegnelse af aftale«

I sag C-110/14,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Judecătoria Oradea (Rumænien) ved afgørelse af 25. februar 2014, indgået til Domstolen den 7. marts 2014, i sagen:

Horațiu Ovidiu Costea

mod

SC Volksbank România SA,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (refererende dommer) og A. Prechal,

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: fuldmægtig L. Carrasco Marco,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 28. januar 2015,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Horațiu Ovidiu Costea, som selvmøder
- SC Volksbank România SA ved avocat F. Marinău
- den rumænske regering ved R.-H. Radu, R.I. Hațieganu og A. Buzoianu, som befuldmægtigede
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M. Santoro

* Processprog: rumænsk.

— den nederlandske regering ved K. Bulterman og M. Noort, som befuldmægtigede
— Europa-Kommissionen ved L. Nicolae og M. van Beek, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 23. april 2015,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, litra b), i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29).
- 2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en sag mellem Horațiu Ovidiu Costea og SC Volksbank România SA (herefter »Volksbank«) vedrørende en anerkendelsespåstand om, at et kontraktvilkår i en kreditaftale er urimeligt.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Femte, niende og tiende betragtning til direktiv 93/13 fastsætter følgende:
»[F]orbrugerne kender normalt ikke de andre medlemsstaters lovgivning om aftaler om salg af varer eller levering af tjenesteydelser; dette manglende kendskab kan afholde dem fra at erhverve varer eller tjenesteydelser direkte i en anden medlemsstat.
[...]
[...] [F]orbrugere, der erhverver varer eller tjenesteydelser, [skal] beskyttes mod misbrug af sælgers stærkere stilling, herunder især mod standardkontrakter og udelukkelse af væsentlige rettigheder i kontrakterne.
[F]orbrugeren kan sikres en bedre beskyttelse gennem vedtagelse af ensartede bestemmelser vedrørende urimelige vilkår; disse bestemmelser skal finde anvendelse på alle aftaler, som indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere [...]«
- 4 Dette direktivs artikel 1, stk. 1, har følgende ordlyd:
»Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.«
- 5 Det nævnte direktivs artikel 2 er affattet på følgende måde:
»I dette direktiv forstås ved
[...]
b) »forbruger«: en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv

- c) »erhvervsdrivende«: en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler handler som led i sit erhverv, hvad enten det er offentligt eller privat.»
- 6 Samme direktivs artikel 6, stk. 1, bestemmer:
- »Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

Rumænsk ret

- 7 Artikel 2 i lov nr. 193/2000 om urimelige kontraktvilkår i aftaler mellem erhvervsdrivende og forbrugere, i den affattelse, som var gældende på tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede kreditaftale, fastsætter følgende i stk. 1 og stk. 2:
- »1. Ved »forbruger« forstås enhver fysisk person eller sammenslutning af fysiske personer, der i forbindelse med en af denne lov omfattet aftale ikke handler som led i sin handels-, industri-, produktions- eller håndværksvirksomhed eller sit erhverv.
2. Ved »erhvervsdrivende« forstås enhver fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med en af denne lov omfattet aftale handler som led i sin handels-, industri-, produktions- eller håndværksvirksomhed eller sit erhverv, samt enhver anden person, der på vegne af denne person agerer med samme formål.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 8 Horațiu Ovidiu Costea udøver advokatvirksomhed og varetager som advokat sager inden for det erhvervsretlige område. Den 4. april 2008 indgik han en kreditaftale med Volksbank. Tilbagebetalingen af dette lån var sikret ved pant i en fast ejendom, der tilhører Horațiu Ovidiu Costeas advokatkontor, med navnet »Ovidiu Costea«. Kreditaftalen blev undertegnet af Horațiu Ovidiu Costeas dels som låntager, dels som repræsentant for sit advokatkontor som følge af kontorets egenskab af kautionist for denne sidstnævnte. Den samme dag blev dette pant stiftet ved en særskilt notaraftale mellem Volksbank og dette advokatkontor, der i denne retsakt var repræsenteret ved Horațiu Ovidiu Costea.
- 9 Den 24. maj 2013 anlagde Horațiu Ovidiu Costea sag ved Judecătoria Oradea (byretten i Oradea) med påstand om dels, at det fastslås, at et kontraktvilkår om risikoprovision var urimeligt, dels at kontraktvilkåret annulleres, og at denne kommission, som var erlagt til Volksbank, tilbagebetales.
- 10 Judecătoria Oradea har på den baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Skal artikel 2, litra b), i [...] direktiv 93/13[...] fortolkes således, at definitionen af begrebet »forbruger« omfatter eller ikke omfatter en fysisk person, der udøver erhvervet som advokat og indgår en kreditaftale med en bank uden angivelse af formålet med kreditten, såfremt det fremgår af den omhandlede aftale, at den pågældende fysiske persons advokatkontor er kautionist?«

Om det præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 11 Den forelæggende ret har i sin forelæggelsesafgørelse konstateret, at den i hovedsagen omhandlede kreditaftale ikke nævner, til hvilke formål den omhandlede kredit er blevet bevilget.
- 12 Den rumænske regering og Europa-Kommissionen har heroverfor gjort gældende, at denne kontrakt i afsnittet om kontraktens formål præciserer, at kreditten bevilges »til dækning af [Horațiu Ovidiu Costeas] løbende personlige udgifter«.
- 13 Det skal bemærkes, at ifølge fast retspraksis har Domstolen inden for rammerne af den procedure, der er fastsat i artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, alene kompetence til at træffe afgørelse vedrørende fortolkningen eller gyldigheden af en EU-forskrift på grundlag af de faktiske omstændigheder, således som de er beskrevet af den nationale ret. Hvad navnlig angår påstanden om, at forelæggelsesafgørelsen indeholder faktuelle fejl, er det tilstrækkeligt at bemærke, at det ikke tilkommer Domstolen, men den nationale ret at fastslå de faktiske omstændigheder, der har givet anledning til tvisten, og at fastslå, hvilke konsekvenser disse har for den afgørelse, som retten skal træffe (jf. dom Traum, C-492/13, EU:C:2014:2267, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).

Om det præjudicielle spørgsmål

- 14 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en fysisk person, der udøver advokatvirksomhed, og som indgår en kreditaftale med en bank – uden at præcisere formålet med kreditten i denne kontrakt – kan anses for at være »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse. Endvidere ønsker den forelæggende ret oplysning om betydningen i denne henseende af den omstændighed, at en fordring, der udspringer af den nævnte aftale, er sikret ved en sikkerhedsstillelse i form af pant, der er stillet af denne person i sin egenskab af repræsentant for sit advokatkontor, og omfatter fast ejendom, der anvendes til den nævnte persons udøvelse af erhvervsmæssige aktivitet, såsom en ejendom, der tilhører dette kontor.
- 15 I denne henseende bemærkes det, således som fastsat i tiende betragtning til direktiv 93/13, at ensartede bestemmelser vedrørende urimelige vilkår skal finde anvendelse på alle aftaler, som indgås mellem »forbrugere« og »erhvervsdrivende« som defineret i dette direktivs artikel 2, litra b), og c).
- 16 I henhold til disse definitioner er en »forbruger« en fysisk person, der i forbindelse med de af det nævnte direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv. Desuden er en »erhvervsdrivende« en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med de af direktiv 93/13 omfattede aftaler handler som led i sit erhverv, hvad enten det er offentligt eller privat.
- 17 Det er således gennem en henvisning til karakteren af de kontraherende parter – om de handler inden for rammerne af deres erhvervsmæssige aktiviteter eller ej – at det nævnte direktiv definerer de aftaler, det finder anvendelse på (domme Asbeek Brusse og de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 30, og Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, præmis 21).
- 18 Dette kriterium svarer til den idé, som den ved det samme direktiv indførte beskyttelsesordning hviler på, nemlig at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disses indhold (domme Asbeek Brusse og de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 31, og Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, præmis 22).

- 19 Under hensyntagen til denne svagere stilling fastsætter artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, at urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren. Der er tale om en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance, som kontrakten indfører mellem medkontrahenternes rettigheder og forpligtelser, med en reel balance, der skal genindføre ligheden mellem parterne (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 20 Samtidig skal det bemærkes, at en og samme person kan optræde som forbruger i relation til visse transaktioner og som erhvervsdrivende i relation til andre.
- 21 Begrebet »forbruger« som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 har – som generaladvokaten har anført i punkt 28-33 i forslaget til afgørelse – en objektiv karakter og er uafhængigt af den konkrete viden, som den pågældende person kan have, eller de oplysninger, som denne person faktisk besidder.
- 22 Den nationale ret, for hvilken der verserer en tvist om en aftale, som kan være omfattet af anvendelsesområdet for dette direktiv, er forpligtet til at efterprøve, under hensyntagen til samtlige beviser og navnlig denne aftales vilkår, om låntageren kan karakteriseres som »forbruger« som omhandlet i det nævnte direktiv (jf. analogt dom Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, præmis 48).
- 23 For at kunne gøre dette skal den nationale ret tage hensyn til alle de omstændigheder i den foreliggende sag, og navnlig arten af de varer eller tjenesteydelser, der er genstand for den drøftede kontrakt, som kan godtgøre, med hvilket formål denne vare eller tjenesteydelse er erhvervet.
- 24 Hvad angår advokatydelser inden for rammerne af kontrakter om juridiske ydelser har Domstolen allerede henvist til skævheden mellem de oplysninger, som »klienter-forbrugere«, henholdsvis advokaterne råder over i kontrakter (jf. dom Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, præmis 23 og 24).
- 25 Denne betragtning kan imidlertid ikke udelukke muligheden for at kvalificere en advokat som »forbruger« i henhold til det nævnte direktivs artikel 2, litra b), såfremt denne advokat ikke handler som led i sit erhverv (jf. analogt dom Di Pinto, C-361/89, EU:C:1991:118, præmis 15).
- 26 En advokat, der indgår en aftale med en fysisk eller juridisk person, som handler som led i sit erhverv, befinder sig nemlig i relation til denne person i en svagere stilling som omhandlet i denne doms præmis 18, såfremt denne aftale – navnlig på grund af manglende tilknytning til den virksomhed, som den pågældende advokats kontor udøver – ikke er forbundet med udøvelse af advokatvirksomhed.
- 27 I et sådant tilfælde bemærkes, at selv om det kan antages, at en advokat besidder højere tekniske kvalifikationer (jf. dom Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, præmis 23), gør dette det ikke muligt at lægge til grund, at han ikke er en svag part i relation til en erhvervsdrivende. Således som det er anført i denne doms præmis 18, knytter forbrugerens svagere stilling over for den erhvervsdrivende – som beskyttelsesordningen indført ved direktiv 93/13 er rettet mod at afhjælpe – sig såvel til forbrugerens informationsniveau som til dennes forhandlingsstyrke for så vidt angår betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, og hvis indhold denne forbruger ikke kan øve nogen indflydelse på.
- 28 Hvad angår den omstændighed, at fordringen, der udspringer af den pågældende aftale, er sikret ved en sikkerhedsstillelse i form af pant, der er stillet af en advokat i dennes egenskab af repræsentant for sit advokatkontor, og omfatter fast ejendom, der anvendes til denne advokats udøvelse af erhvervsmæssige aktivitet, såsom en ejendom, der tilhører dette kontor, skal det konstateres, således som generaladvokaten har anført i punkt 52-54 i forslaget til afgørelse, at denne omstændighed er uden betydning for den vurdering, der er nævnt i denne doms præmis 22 og 23.
- 29 Hovedsagen vedrører nemlig fastsættelsen af status som forbruger eller erhvervsdrivende hos den person, som har indgået hovedaftalen, dvs. kreditaftalen, og nemlig ikke denne persons status i forbindelse med en tilknyttet kontrakt, dvs. den sikkerhedsstillelse i form af pant, der sikrer betalingen

af den gæld, der udspringer af hovedaftalen. I en sag som den i hovedsagen omhandlede kan kvalificeringen af advokaten som forbruger eller erhvervsdrivende, inden for rammerne af hans forpligtelser som kautionist, følgelig ikke afgøre hans status i forbindelse med hovedkreditaftalen.

- 30 Under hensyn til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en fysisk person, der udøver advokatvirksomhed, og som indgår en kreditaftale med en bank – uden at præcisere formålet med kreditten i denne kontrakt – kan anses for at være »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse, såfremt den nævnte aftale ikke er knyttet til denne advokats erhvervsmæssige aktivitet. Den omstændighed, at en fordring, der udspringer af den nævnte aftale, er sikret ved en sikkerhedsstillelse i form af pant, der er stillet af denne person i hans egenskab af repræsentant for sit advokatkontor, og omfatter fast ejendom, der anvendes til den nævnte persons udøvelse af erhvervsmæssig aktivitet, såsom en ejendom, der tilhører dette kontor, er ikke relevant i denne henseende.

Sagens omkostninger

- 31 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 2, litra b), i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at en fysisk person, der udøver advokatvirksomhed, og som indgår en kreditaftale med en bank – uden at præcisere formålet med kreditten i denne kontrakt – kan anses for at være »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse, såfremt den nævnte aftale ikke er knyttet til denne advokats erhvervsmæssige aktivitet. Den omstændighed, at en fordring, der udspringer af den nævnte aftale, er sikret ved en sikkerhedsstillelse i form af pant, der er stillet af denne person i hans egenskab af repræsentant for sit advokatkontor, og omfatter fast ejendom, der anvendes til den nævnte persons udøvelse af erhvervsmæssig aktivitet, såsom en ejendom, der tilhører dette kontor, er ikke relevant i denne henseende.

Underskrifter